putrefacta est. Ideoque bene Augustinus (incertus scilicet sermonis auctor Augustino adscripti) ait : Tam præclarum thesaurum servare dignius est cælum quam terra ; tantamque integritatem merito incorruptibilitas, non putredinis ulla resolutio sequitur (1). » His concinit Aquinas, cum ait: « Cum corpore (Maria) est assumpta in cælum. Credimus enim, quod post mortem resuscitata fuerit, et portata in cælum : Psalm. 131 : *Surge, Domine, in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuæ* (2). » Hoc loco Petrus Galatinus contra Thalmudistas utitur, quo Virginem Mariam mox resuscitatam et in cælum assumptam probat (3).

PARABOLÆ SALOMONIS

PARABOLÆ SALOMONIS FILII DAVID REGIS ISRAEL

1. Filius patri, Salomon Davidi plane cohæret. Ille sane Virginem Mariam specialius commendat a fortitudine : *Mulierem fortem quis inveniet* (4)? Textum hunc magnus Albertus sic concinne tradidit : « *Mulierem fortem quis inveniet*, sicut Mariam? Tria sunt quibus fortitudo maxima appropriatur, scilicet Deus, mors, et diabolus. Deum per humilitatem quodammodo superavit. Item mortem, cui nemo mortalium resistere potest, superavit resurgens. Item diabolum in nihilum cum omni ejus potestate redegit (5). »

(1) Spec. B. M. Virg. Lect. II, 38.
(2) Opusc. 4 in Expositione Salutat. Angelicæ.
(3) De arcanis catholicæ veritatis, lib. 7, c. 10.
(4) Prov. cap. ult., vers. 10.
(5) Biblia Mariana liber Parabolarum, n. 8.

2. *Non extinguetur in nocte lucerna ejus* (6). Petrus Bleesensis hac in re apte disserit : « Hæc est illa mulier fortis, quam Salomon patruus prophetando non dubitando quærebat. Sapiens inter ejus laudes accenset, quod ejus lucerna non extingueretur in nocte, sæpe enim in sacris eloquiis noctis tempus pro mortis tempore accipitur (7). » Quare si lucerna ejus seu vita Deiparentis tempore mortis extincta non fuerit ; igitur e tumulo gloriosa surrexit. Huic autem interpretationi et A Lapide subscribit, qui hunc locum expendens, ait : « Dum moritur, illico resurrexit (Maria), ac tam corpore quam anima felix et gloriosa assumpta est in cælum ; quare mors illi non tam mors quam vita fuit. Lucerna ejus ergo, id est vita ejus non fuit morte extincta sed magis accensa (8). »

3. *Omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus* (9). Cum autem Maria specialissime fuerit domestica Christi, dum vitam agebat mortalem, nunc duplicibus eam vestitam, scilicet veste gloriosa animæ, ac alia splendida corporis, jure meritoque putaverim. Unde Richardus a S. Victore : « O! quam præclara rutilat duplicibus vestita, vere surrexit dulcis mater Christi. »

Ad cætera vero pergit Sapiens : *Fortitudo et decor indumentum ejus, et ridebit in die novissimo* (10). Quibus verbis instruimur, incorruptibilitatis vestimento præcinctam fuisse sideribus Virginem Deiparam receptam.

(6) Prov. ibid., vers. 18.
(7) Serm. XXXIV de Assumpt.
(8) Comment. in cap. XXXI Prov.
(9) Prov. ibid., vers 21.
(10) Prov. ibid., vers. 25.

Hæc sententia cum illa bene congruit quæ ait : *Adstitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Quinam deauratus vestitus? corpus reginæ, nempe Virginis, auro cælestis gloriæ circumamictum, uti nuper explicavimus.

Mulieris fortis laudationem perficit Sapiens : *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas* (1). Ad quæ scite Leo inquit : « Deus, hujus specie ac pulcritudine captus, ex omnibus unam hanc sibi matrem delegit, exque ejus sanguine humanam assumens formam quæ defluxerat, in pristinum statum restaurat (2). » Qualiter autem Maria supergrederetur universas creaturas in divitiis, nisi modo non tantum divitias animi, verum etiam præ cæteris divitias gloriosi corporis haberet?

LIBER ECCLESIASTES

VERBA ECCLESIASTES FILII DAVID REGIS JERUSALEM

1. Qualiter in hoc libro Deiparentis Assumptio cælitus depicta nitescat, paucis ac nitide videamus. *Oritur sol, et occidit, et ad locum suum revertitur : ibique renascens gyrat per meridiem* (3). Iste sol Virgo Maria, qui ortus est toti Ecclesiæ, quando nata fuit ; occidit, quando per tres dies, uti Christus, contumulata permansit ; ad locum suum reversus est, quando in cælo coruscans, super angelorum choros collocata sublimiter fuit. Id magnus Albertus evincit : « Imperatrix Virgo Maria commendatur a Salomone a suæ nativitatis utilitate, et assumptionis suæ gloriositate. Eccle. I : *Oritur sol, et occidit, et ad locum suum revertitur* (4). » *Ibique renascens gyrat per meridiem:* hisce verbis declaratur agilitas gloriosi Deiparæ corporis ; gloriosa namque corpora quatuor illis dotibus fulgebunt quas recenset Apostolus (5), scilicet claritate, impassibilitate, subtilitate et agilitate.

(1) Prov. cap. ult., vers. 29.
(2) In B. M. Virg. Assumpt., Orat. XIV.
(3) Eccle. I, 5 et 6.

2. *Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus interitus est hominis et jumentorum, et æqua utriusque conditio... de terra facta sunt, et in terram pariter revertuntur* (6). Si forte perquirimus rationem, quare cum bestiis quoad corporum resolutionem parem homines teterrimam sortem patiantur, hæc alia nequit esse nisi culpa, nisi crimen. Hanc tamen legem Deiparentis Assumptio tamquam exceptio mirifice roborat ; etenim ipsa, cum a quavis integra manserit labe peccati, a quavis etiam integra mansit labe putredinis.

3. *Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem* (7). Sed quam dulcius et delectabilius est oculis corporeis æterni verique Solis qui radiat in cælo pulcherrimus, magnum videre splendorem, ejusque dulcedine frui!! Verumtamen hac prærogativa Christus et Maria tantummodo pollent, quum ille gloriosus ascenderit, ista

(4) Biblia Mariana liber Ecclesiastes, n. 1.
(5) I. ad Cor. XV, 42 seqq.
(6) Eccle. III, 18 seqq. (7) Eccle. XI, 7.

gloriosa pariter assumpta sit. Unde biblicus locus utrumque dumtaxat designare mystice queit.

CANTICA CANTICORUM

OSCULETUR ME OSCULO ORIS SUI

1. De beata Virgine totum hoc canticum explicat Rupertus, Guilielmus, Rosecus, Honorius augustodunensis, Hailgrinus, Cardinalis Alanus, Placidus, Nigidius et Joannes Picus carthusianus, ut ait Cornelius A Lapide. Nos autem totum hoc magnum divinumque carmen pro Assumptione Deiparentis esegetice depromemus atque discutiemus.

Ecce tu pulcra es, amica mea, ecce tu pulcra es, oculi tui columbarum (1). Bis pulcram sacer Sponsus appellat Virginem Mariam; quia tum in anima tum in corpore pucherrimam conspexit. Si Virgineum porro corpus, nitore pulcritudinis amisso, in sepulcro jaceret, clamitare Sponsus non pergeret: *Ecce tu pulcra es, amica mea, ecce tu pulcra es.* Immo Sponsus Sponsam nedum bis pulcram, sed absolute pulcram vocat, et ideo in anima et corpore pulcram; *nihil* enim *excipitur*, mellitus ait doctor, *ubi distinguitur nihil.* Divinus autem Sponsus pulcherrimum suæ Sponsæ corpus, toto venustatis nitore caligante, putrifieri pateretur? Rationem deinde suppeditat, inquiens: *Ligna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina* (2). Ad quas voces A Lapide scribit: « Beata Virgo fuit quasi domus, templum et cælum cedrinum et cypressinum; in qua habitavit Verbum. Audi Alanum: domus hæ intelliguntur corpus Christi et corpus Virginis, ligna domorum substantiæ corporum, quæ dicuntur cedrina id est imputribiles. Cedrus enim imputribilis est, sicut enim credimus corpus Christi putredine non esse resolutum, unde legimus Ps. 15: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem:* ita probabile est a corruptione putredinis alienum esse corpus Mariæ. Unde S. Augustinus in sermone de assumptione Mariæ Virginis, Non solum, ait, carnem quam Christus assumpsit, sed etiam carnem de qua assumpsit, credimus esse assumptam in cælum. Unde in oratione edita legitur: *Non tamen mortis nexibus deprimi potuit.* Et nisi resurrexerit, quare de ipsa dicitur, *Assumpta est Maria in cœlum? Laquearia nostra cypressina?* »

2. *En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera, amica mea, formosa mea, et veni* (3). Hisce verbis instruimur, tria Deum in Virgine patrasse sublimia portenta, suam mirabilem Conceptionem, suam mirabilem Maternitatem, suam mirabilem Assumptionem. *Surge*, vive scilicet in anima et corpore; siquidem in animæ et corporis unione nostra vita consistit: *surge* tamen et vive, non sicut cæteri mortales qui sunt *natura filii iræ*, sed sicut *amica mea* sine labe, sine culpa. *Propera*, scilicet evola tamquam *columba mea* in sublimis dignitatis culmen, ad divinam Maternitatem. Denique *veni*, sed quemadmodum vivere cœpisti cum anima et corpore; quia es *formosa mea*, et *jam hyems transiit, imber abiit et recessit*, brevis nempe mortis hyems, ærumnarum atque dolorum imber. Quare sanctissimam bizantinæ urbis Patriarcha Germanus Mariam alloquebatur: « Tu, juxta quod scriptum est, *speciosa es*, tuumque illud corpus virginale totum sanctum est, totum purum, totum Dei domicilium, ut ideo quoque a resolutione in pulvere sit liberum. Quod quidem ceu humanum, ad summam incorruptionis vitam sit immutatum, sit nihilominus ipsum incolume et pergloriosum, perfectæ vitæ consors et pervigile, quatenus impossibile erat, ut mortuorum sepulcro clausum teneretur quod vas Dei susceptivum esset, ac sanctissimæ Unigeniti deitatis animatum corpus (1). » Hinc Augustus Nicolas, egregius sane vir, ad argumentum scribit, Mariam tanto Dei amore flagrasse, ut divinæ Maternitatis gaudia promeruerit, et amoris vi defecisse, ut in cælesti gloria Christum nancisceretur: unde Deus ut tanta charitatis incendia temperaret, dulcissima voce dormientem suscitat: *Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni*, quibus ille verbis eam in gloriam immortalem deduxit (2).

3. *Ostende mihi faciem tuam* (3), scilicet faciem humilitatis quam ostendisti in incarnatione dicens: *Ecce ancilla Domini;* faciem palloris quam ostendisti in mea passione; faciem summi decoris quam ostendisti in tua Assumptione. Ita magnus Albertus (4). — *Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris, et universi pulveris pigmentarii? ... Ecce lectulus Salomonis, columnas ejus fecit argenteas, et reclinatorium ejus aureum, ascensus ejus purpura* (5). Quæ divus Andreas cretensis expendens, sic in-

(1) Cant. Cantic. I, 14. (2) Ibid. vers. 16.

(3) Cant. Cantic. II, 10.

(1) Orat. in Deip. Concept.

(2) Hæc ille: " L'amore di Maria pel suo Dio, " così forte nel principio, che ha attirato questo " Dio a diventare suo figliuolo, così accresciuto " prodigiosamente dall' operazione dello Spirito " santo che ne l'ha renduta madre, così consu- " mato da tutta una vita di fedeltà e di martirio, " quest'amore di figlia, di sposa e di madre di Dio, " il più spirituale, il più divino, e per conse- " guenza il più potente di tutti gli amori, giunto " il suo colmo ha dovuto spezzare i legami che " lo ritardavano dal suo supremo oggetto, e por- " tare la madre verso il figlio, la sposa verso lo " sposo, la figlia verso il padre, con tutto l'im- " peto, con tutto il peso della natura, della grazia " e della gloria. È questo amore e non la morte " che ha separato l'anima dal corpo della Vergine " santissima, e che li ha ricongiunti subito per " unirli per sempre nel seno di Dio. I tratti della " morte sono dissolventi, che recano la corru- " zione; quelli dell'amore sono tratti vivificanti " che operano l'unione, la congiunzione dell'es- " sere amante e dell'essere amato. Che sarà dun- " que de' tratti dell'eterno amore che unisce il " suo più degno soggetto col suo supremo centro? " Questo centro finalmente con le sue sovrane " attrattive ha dovuto precipitare Maria negli " abissi infiniti della sua bellezza, della sua bea- " titudine e della sua gloria. Per averne qualche " idea, bisogna figurarsi che Dio si comunica alla " sua creatura in ragione dell'amore, dell'umiltà, " della fedeltà che ella arreca nel suo commercio " con lui. La bellezza di Dio risponde all'amore, " la sua gloria all'umiltà, la sua felicità alla fe- " deltà dell'anima. Se dunque da una parte, con- " sumata dal celeste amore Maria esala morendo " questo canto della sua anima accesa: *Ite, de- " nunciate dilecto meo quia amore langueo, mitigate " flammas, temperate incendium, fulcite me floribus, " stipate me malis quia amore langueo.* D'altra " parte il Diletto dell'anima sua non la lascia lun- " gamente in questo spasimo d'amore, egli la ris- " veglia con quella voce potente che fece uscir " Lazzaro dalla tomba, ma pigliando per lei gli " accenti della più soave tenerezza, le dice: *Surge, " propera, amica mea, columba mea, formosa mea, " et veni* „ (*La Vergine Maria*, tom. II, p. 515).

(3) Cant. Cantic. II, 14.

(4) Biblia Mariana, liber Cantici, n. 6.

(5) Cant. Cantic. III, 6 et 10.

clytam Dei Matrem alloquitur: « Te sacer Canticorum liber prædescribens, indicavit: *Quæ est hæc quæ ascendit ex solitudine tamquam rami fumi suffita myrrha et thure ex omnibus pulveribus unguentariis? Ecce lectulus Salomonis,* etc. (1). » Porro memoratæ sententiæ ex sacro Canticorum carmine decerptæ circa corpoream Deiparentis Assumptionem, uti liquet, interpretari facile possunt.

4. *Tota pulcra es, amica mea, et macula non est in te* (2). Cur tota describitur pulcra Virgo Maria? B. Jacobus de Voragine petit atque respondet: « In corpore et anima assumptionem (B. M. V.) requiri potentia, sapientia et bonitate Dei. » Potenti mox præstantique facundia diversis ad piam hanc opinionem adstruendam rationum momentis in medio productis, inquit: « Requirit ergo potentia Dei, sapientia, justitia et bonitas quod Virgo Mater non tantum in anima sit glorificata, sed etiam in corpore sit stola immortalitatis induta (3). » Genuensium archiepiscopo sanctus Andreas cretensis præluserat eadem hæc commentatus; inquit enim: « Quænam vero tuum corpus delibutura sunt unguenta? corpus illud suave flagrans, corpus intemeratum, corpus illud boni plenum, remissionem scaturiens, manans incorruptionem; corpus ex quo divinitatis conciliatio, corpus in quo fit consummatio, per quod est salus. Tu enim es illa vere *pulcra, et macula non est in te* (4). »

5. Sacra Sponsa divino amore succensa in hanc vocem, æstuantis animi suspirium dulciter erumpit: *Veniat dilectus meus* (5). Sacer iste fervor et ardor, ista, qua languebat Sponsa, beata febris non est ab igne voraciter consumente, sed ab igne potius nobiliter perficiente: præ magno siquidem faciei Sponsi videndæ desiderio, tædium vitæ summopere patiebatur, et vix præsentis exilii moras sustinebat; hinc et resurrectione præventa, Deo ejusque Filio et Sponso conjungi vehementer exoptabat. Id melius innotescit ex iis quæ mox subsequuntur: quorsum enim Dilecta discupit ad suum venire Dilectum? *In hortum suum.* Omnes autem exegetæ doctores in eo collineant, ut *hortus* ille benedictum purissimumque Virginis Deiparæ claustrum, unde dulcissimus in nos veræ vitæ fructus manavit, intelligi proprie vereque debeat. Id autem sacra Sponsa petebat, ut Sponsus suum corpus invisens, ex amoris somno illud excuteret, et in cælum sua virtute gestaret. Hinc recte brevissimo eo temporis spatio quo sepulcro decubuit, hæc poterat usurpare verba: *Ego dormio, et cor meum vigilat* (6). Ast Dilecti vox protinus auditur pulsantis et dicentis: *Aperi mihi, soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea.* Et Sponsa vix ubi de sopore suo expergefacta Sponsum conspexit, ut in illas eruperit voces: *Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus meæ stillaverunt myrrham, et digiti mei pleni myrrha probatissima* (7), nulla videlicet cor-

(1) Orat. III in Dormit. Deip.
(2) Cant. Cantic. IV, 7.
(3) Serm. III in Assumpt. B. Virg.
(4) Serm. in Dormit. S. Mariæ.
(5) Cant. Cantic. V, 1.
(6) Ibid. vers. 2. (7) Ibid. vers. 5.

ruptionis labe coinquinata, et stola immortalitatis induta surrexi et Christo meo gaudenter occurri.

6. *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulcra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata* (1)? Quæ sic Hildelbertus cenomanensis explanat: « Hodie B. Virgo et animæ beatitudinem et glorificationem corporis est adepta, quod ne cui veniat in dubium auctoritatibus adstruamus. Hodierna clamat oratio, *nec tamen mortis nexibus deprimi potuit.* Eamdem etiam ad imitationem angelorum in ascensione Domini dicentium, *quis est iste qui ascendit de Edom?* fuit etiam prophetice prædicta de ascensu Virginis: *quæ est ista quæ ascendit velut aurora coruscans, pulcra ut luna, electa ut sol?* Non solet in Scripturis pulcritudo solis et lunæ nisi corporibus proprie aptari. Inde etiam scriptum est, fœcundæ Virginis cælum amplectitur præsentiam, cum mater mediatoris venit. Et illud, *elevatus est sol, et luna stetit in ordine suo.* Illud autem davidicum quomodo implebitur, *adducentur regi virgines post eam,* si usque ad communem adductionem (2) dilata est adduci (3)? » Cui amice conspirat B. Jacobus de Voragine dicens: « Ex quibus verbis patet quod ipsa ascendit cum corporali claritate, et ista est claritas auroræ; sicut enim aurora post noctem oritur, tamen nullam obscuritatem retinet, sic etiam licet caro ejus nata fuerit de corruptibili carne, nullam tamen sentit corruptionem, sed omnem deposuit miseriam et pœnalitatem (4).» Unde totus fervor, totusque gaudium cælestium chorus inclamat: *Revertere revertere, Sulamitis, revertere, revertere, ut intueamur te* (5). Considerationedigna res est, arabicum codicem posuisse ter et non quater vocem *revertere*, ut probabiliter intelligamus, Patrem Filiam, Filium Matrem, Spiritum sanctum Sponsam cum anima et corpore nulla corruptione maculatam ad cælica regna vocavisse. *Revertere* primum, tota clamat sacra Trias, per potentiam Patris qui te creavit, per sapientiam Filii qui te redemit, per charitatem Spiritus sancti qui te sanctificavit; et qualiter Spiritus sanctus te sanctificavit, qualiter Filius te redemit, qualiter Pater te creavit, cum anima scilicet et corpore, *revertere*, Filia, ad Patrem, *revertere*, Mater, ad Filium, *revertere*, Sponsa, ad Spiritum sanctum, *ut intueamur te* maximum nostrum opus, maximum nostrum miraculum, maximumque nostrum indelebile decus. *Revertere* secundo propter admirabilem tuam Conceptionem, ita, ut si nulla in te culpæ labes extiterit, nulla pariter in te corruptionis macula reperiatur. *Revertere* tertio propter admirabilem tuam Maternitatem; quum plane dedeceat, illud virgineum sanctissimumque corpus cui virtus Patris obumbravit, quod pluvia charismatum Spiritus sanctus irroravit, ex quo ipse Dei Filius, stupente natura, genitus est, non in cælum de terra, sed de cælo tantæ magnitudinis in terram tantæ corruptionis revertere.

(1) Cant. Cantic. cap. VI, vers. 9.
(2) Alii legendum putant *resurrectionem.*
(3) Homil. in Deip. Assumpt.
(4) Serm. de Assumpt. (5) Cant. Cant. VI, 12.

7. Sponsus ut ornatum Sponsæ commendaret, et ejus affectus omnes compositos ornatosque significaret, ad pedes illius oculos suos convertit, graves et modestos intuens: quapropter illorum elegantia captus admirans ait: *Quam pulcri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis* (1)! Ex calceamentis autem dignosci facile potest, an quis per lutum incesserit, necne; nam cum per lutum incedit quispiam, calceamenta illius luto coinquinari necessum est. Qualiter autem Sponsus Sponsam in calceamentis, id est in corpore, uti doctores opinantur interpretes, tam granditer commendaret, si per lutum corruptionis corpus ejus transierit? Ad gloriosam in cælos Assumptionem nonnulli prælata verba referunt. Et non immerito. Omnes siquidem animæ justæ, dum ex hac vita mortali discedunt, ad Deum videndum sine calceamentis, id est sine corporis exuviis accedunt: omnes in terra relicto corpore usque ad diem resurrectionis, ex hac vita migrare conspicimus. At beata Virgo in calceamentis, in corpore scilicet, ex hac vita migravit, et in cælum perrexit: sic enim decebat, *filiam principis* et reginam procedere: merito proinde laudatur ex calceamentis. Alii discalceati, utpote aliquando servi culpæ, de hac vita sicut e carcere proficiscuntur. *Educ de custodia animam meam* (2). Ast B. Virgo peccato nunquam servivit; calceata proin esse debuit. Calceata serpentis caput contrivit, calceata pariter de illo triumphavit. Magnam visionem Moyses videre cupiebat: *Vadam, et videbo visionem hanc magnam* (3). Sed calceos exuere nudisque pedibus accedere jussus est. Sancti Dei omnes visionem magnam videre discupiunt, idest Deum qua visione major et melior excogitari nullimode potest. Verumtamen calceamenta, videlicet membra corporis exuere, nudoque animo terram illam sanctam intrare jubentur. Una beatissima Virgo in calceamentis, cum corpore scilicet, terram illam sanctam ingreditur. Quare merito ei cum admiratione occinitur: *Quam pulcri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!*

8. Sed ad postremum hujusce pulcherrimi Canticorum Cantici caput nostra rudis pertingit oratio. Ibi siquidem, Theodoreto testante, quæ superius loquuta sacra Sponsa fuerat, compendio claudit. *Lœva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me:* quo realis innuitur præsentia Dilecti quem superius Dilecta vocabat. Istam ille conspiciens, ait: *Adjuro vos, filiæ Jerusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Deiparæ vero mors vocari quodammodo potest quies: nemo ausus est illius sepulcrum vel temnere vel saltem visere, donec resurrexit: vocari quodammodo potest sopor, quem ante culpam immisit Deus in Adam: vocari quodammodo potest dormitio, ad eum prope modum quo Christus filiam Jairi (4) et Lazarum (5) vita functos vocare dormientes maluit, eo quod a morte revocaturus erat: immo Deiparentis mortem Ecclesia græca *dormitionem* vocat; hinc tot ejus illustrium PP. atque DD. orationes *de Dormitione Virginis Mariæ*. Quapropter in versu 5°, perinde ac si Deiparentis resurrectio contigisset, magno stupore quæritur: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum?* Heic congrue mirum: etenim istud de sublimitate concipitur, et resurrectio et Assumptio sublime quiddam prorsus est. Animadvertas præterea velim, nequaquam legi: *Quæ est ista quæ surgit;* eo quod surgere non huc significat resurgere, sed incipere vitam, et non eam in sua retinere plenitudine. Non legitur: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum*, quo videretur innui sua de hoc deserto vel mundo sublimatio vel elevatio quædam, sic tamen, ut ibidem remaneret, prout nuper divinus Sponsus Conceptionem Virginis ejusque divinam Maternitatem descripsit: scite tamen legitur: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto*, quo laconice declaratur, Deiparam Virginem de hac terra exeuntem sublimiter extolli. Adjungitur autem: *deliciis affluens*, ut ostenderetur, felicitatem animæ gloriosæ Virginis in gloriosum suum corpus redundare. Dicitur etiam: *innixa super dilectum suum*, eo quia virtute Christi cælos gloriosa conscendit. Eo vel magis quod postea ratio Marianæ resurrectionis declaretur: *Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua* (1). Heic duas arbores indigitat Sponsus: illam sub cujus tegmine serpentina suasione corrumpitur Heva et morte quoque moritur: illam Crucis, ubi Christus per Mariam nobis vitam donavit. Intuitu meritorum Christi Virgo Maria, quasi sub Crucis umbraculo resurrectionis semina recipiens, resurrexit, et nos quoque resurgemus.

(1) Cant. Cantic. cap. VII, 1.
(2) Psalm. CXLI, 8.
(3) Exod. III, 3.
(4) *Recedite; non est enim mortua puella, sed dormit* (Matth.).
(5) *Lazarus amicus noster dormit* (Joan. XI, 11).

(1) Cant. Cantic. VIII, 3 seqq.
(2) Sap. I, 4.
(3) Orat. in Salutationem Angelicam.
(4) In Constit. *Sollicitudo omnium ecclesiarum* VIII decembr. 1661. De qua distinctione inter conceptionem *activam* et *passivam*, cf. Bened. XIV in op. *de Festis*, lib. II, cap. XV, num. 1, Op. edit. Rom. 1751, tom. X.

LIBER SAPIENTIÆ

DILIGITE JUSTITIAM, QUI JUDICATIS TERRAM

1. Virgo Theotocos proprie fuit æternæ Sapientiæ habitaculum et sedes. *In malevolam animam non intrabit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis* (2). Anima porro Virginis nec malevola fuit, nec subditum peccatis corpus ejus: quoad animam igitur et corpus extitit æternæ Sapientiæ sedes et habitaculum. Hinc Andreas cretensis Mariam vocat *consecratum Regis palatium, unicum illius qui nusquam capitur, habitaculum* (3). Verumtamen in corpore Deiparentis æterna Sapientia specialiter habitavit tempore suæ *passivæ* Conceptionis, seu in primo illo instanti quo anima Virginis a Deo creata et in corpus infusa est, ut loquitur Alexander VII (4). Illa proinde disposuit corpus ejus, ne conditam animam parumper infuscaret. In corpore Deiparentis æterna

Sapientia specialiter habitavit, cum in illo cælitus atque divinitus conceptus est, nec non ex illo speciosissimum coagmentavit sibi corpus. Sed æterna Sapientia quæ principium et finem, introitum et exitum, vitam et mortem fortiterque suaviterque disponit, in demortuo Deiparentis corpore specialiter habitaret oportuit, ne corpus laberetur in putredinem, quemadmodum ipsa disposuit, ne anima laberetur in culpam; et ut Virginis corpus cum æterna Sapientia foret in cælo, quemadmodum ista cum corpore Virginis fuit in terra.

2. *Deus creavit hominem inexterminabilem* (1), scilicet incorruptibilem quoad corpus, ut explicant exegetæ omnes, dummodo tamen non fuisset Dei mandata transgressus; quapropter in cap. II Geneseos habetur: *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris*, et ut Symmachus vertit: *mortalis eris*. Virgo autem Maria Dei Parens nulla fuit Dei mandata transgressa: igitur Deus et *inexterminabilem* seu incorruptibilem creavit Deiparam Virginem, et hac prærogativa non caruit ista, quum nullatenus originali justitia caruerit. *Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum* (2). Verum, qualiter serpentinum caput conterere Virgo Maria poterat, si moriens et in morte jam remanens, illius trisulca lingua morderetur? antiquus namque coluber seu diabolus mortem nobis intulit. Quare, velut Christus moriens et resurgens, de illo triumphavit; sic Virgo Maria quæ Christo data fuit individua comes, moriens et resurgens, viperinam superbiam et invidiam conterere virginea planta debebat.

3. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam* (3). Unde divus Gregorius: « Ipse quotidianus, » ait, « defectus corruptionis quid est aliud, quam quædam prolixitas mortis (4)? Quaqua die morimur, ut ita dicam, eo quod pars vitæ nostræ quotidie demitur. Vere proinde *corpus quod corrumpitur, aggravat animam*. Porro neque decebat, animam tantæ Virginis aggravari, neque vitæ parentem sensim pedetentimque vitam ipsam amittere. Non amittit utique vitam qui cum ipso vitæ fonte conjungitur. Unde, si retro licuit aliquando reverti, cum Veritate dicimus: *Incorruptio facit esse proximum Deo* (5). Cum autem Virgo Deipara fines Divinitatis attingat, ita, ut *sub Deo* reperiatur, prout loquitur Aquinas; inde sequitur, Virginem Mariam ob tantam cum Deo necessitudinem haudquaquam in ejus corpore potuisse corrumpi.

4. *In veste poderis, quam habebat* (Aaron), *totus erat orbis terrarum* (6); color enim hyacinthinus sive cælestis cælum ipsum et aerem, linum tellurem, purpura mare, coccinum ignem figurabat. Virginei corporis typum gessit hæc pontificia vestis: ipsum namque non *microcosmos* sed potius *megacosmos*, magnus nempe mundus, vocari congrue potest. Ratio patet. Ille qui nusquam in mundo capitur, in Mariano pectore clausus, natura mirante, visus est. Hoc Pontificis aspectu ira Dei juxta mulcetur, mors

(1) Sap. II, 23. (2) Ibid. vers. 24.
(3) Ibid. cap. IX, 15.
(4) Homil. 27 in Evangelia.
(5) Sap. VI, 20. (6) Ibid. XVIII, 24.

vorax aufugit: *His autem cessit, qui exterminabat, et hæc extimuit*. Ad eumdem prope modum contra Virginem Deiparam mors voraci dente minax statim ire retro cogitur, et tam sacrum venerandumque corpus ceu deauratum vestitum pulcherrima varietate circumdatum mordere formidat.

LIBER ECCLESIASTICI

OMNIS SAPIENTIA A DOMINO DEO EST

1. In hoc quoque sacro libro veritas enunciatæ theseos mirabiliter elucet. *Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Jerusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hæreditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea* (1) Hisce verbis expromitur corporea Deiparentis Assumptio de terrestri ad cælestem Jerusalem. Mox enim addit sacer locus: *Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion* (2). Cedrus et cypressus nunquam carie læduntur. Quare statua Jovis ex cedro facta, in Capitolio posita, post annos ducentos integra et sana reperta fuit. Cypressum etiam romani eligebant ad statuas conficiendas. Et libri Numæ Pompilii chartacei reperti sunt Romæ terris infossi per annos 535 penitus incorrupti, eo quod liniti erant succo cedrino, ut scribit Plinius (3). Et Plato (4) mandavit, ut in cedro leges conscriberentur. Hinc fit, ut cum quampiam sententiam æterna memoria dignam proferre audimus, respondeamus extemplo dicamusque: *Cedro digna locutus*, hoc est digna quæ conscribantur in cedro. Quum ergo B. Virgo Maria cedro et cypresso sese confert componitque, sui corporis incorruptibilitatem et immortalitatem satis aperte depromit.

2. *Quasi palma exaltata sum in Cades* (5). Græca versio non *in Cades*, sed *in Engaddi* legit et ponit. Sub hac metaphora palmæ Veritas Mariam adumbrat. Verum palma perpetuo viret, semper foliis convestitur, lauruumque virore plantas omnes antecellit. Deipara quoque Virgo quæ figuratur in palma, præ cæteris sanctis in cælo micantissima corpore lætantique juventute florere conspicitur.

3. *Quasi plantatio rosæ in Jericho* (6). Hortum amœnissimum variis florum generibus consitum Ecclesiam Dei esse, nemo reperitur qui ambigat. Hoc enim in divinis paginis testatissimum habemus: *Hortus conclusus, soror mea sponsa, hortus conclusus* (7). In hoc horto cælestis ille hortulanus semper adest varia semina gratiarum atque virtutum conserens, lilia nitenti castimonia candicantia, violas cælesti conversione purpurantes, rosas martyrio punicantes, quas inter eminet rosa venustissima Deipara Virgo, cui merito in Litaniis Lauretanis occinimus: *Rosa mystica*. Hæc est rosa illa nobilissima quæ de illustrium regum ramis progenita est; hæc insuper rosa illa fragrantissima, in quam apis illa cælestis advolavit, cui insedit, cui adhæsit, ex qua dulcem humanitatis florem decerpsit. Heic tamen animad-

(1) Eccli. XXIV, 15 et 16.
(2) Ibid. vers. 17. (3) Lib. 13, cap. 13.
(4) Lib. de legibus. (5) Eccli. XXIV, 18.
(6) Eod. cit. loc. (7) Cant. Cantic. IV, 12.